

L'EXCURSIONISME A TÀRREGA DINS L'EXCURSIONISME CATALÀ

Francesc Beato i Vicens

L'Excursionisme a Tàrraga (1905-1986)

En una de les meves visites a la biblioteca del Centre Excursionista de Catalunya em va arribar a les mans una publicació impresa a Tàrraga l'any 1906, que, amb el títol *Manual del excursionista - Centre Excursionista de Urgell y Segarra*, donava a conèixer als futurs socis l'objectiu que perseguia aquella entitat.

Per a mi va ser una agradable sorpresa, i més perquè aleshores el moviment excursionista organitzat no feia pas tants anys que havia començat a rutllar.

El primer grup del país, l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques, va ser fundat a Barcelona el 1876, és a dir, trenta anys abans que el de Tàrraga. Quan va sorgir aquesta entitat a Tàrraga, tan sols n'havien existit o n'existien a Barcelona, a Lleida, a Vilanova i la Geltrú, a Girona, a Tarragona, a Reus i a Manresa; per tant, pot ser considerada una de les primeres a constituir-se a Catalunya.

CENTRE EXCURSIONISTA DE L'URGELL I LA SEGARRA

A principis de segle, a Tàrraga, un grup d'homes que sentia el neguit d'aprofundir en el coneixement del país, decidí

formar un grup excursionista, i el 24 de juny del 1905 constituïen el *Centre Excursionista de l'Urgell i la Segarra*. La festa inaugural fou al matí del dia esmentat, i se celebrà amb tota solemnitat a la sala d'actes del col·legi dels pares escolapis. Aquest acte va ser dedicat a commemorar el tercer aniversari de la mort de l'insigne poeta Jacint Verdaguer. En primer lloc va parlar el president de la novella entitat, el naturalista Francesc Clua, que exposà els objectius que perseguia el Centre que s'acabava de constituir, inspirat en els ideals de l'excursionisme català, i va dir que dedicaria el seu esforç a conèixer amb profunditat sobretot les comarques de l'Urgell i la Segarra.

El segon conferenciant fou Francesc Serés, que exposà breument la relació entre l'excursionisme i Jacint Verdaguer. Tot seguit foren llegits uns poemes per Josep Güell i el senyor Escribà, i un grup de nois interpretà la "Pregària de la Verge del Remei".

Després d'aquesta oda poètica, mossèn Joan Pintó, secretari de la nova entitat, va parlar de l'obra de Verdaguer com a excursionista, poeta i patriota.

L'acte prosseguí amb la interpretació de la cançó "La Mare de Déu", a càrrec

Manual de l'excursionista. El primer folletó excursionista imprés a Tàrraga. Arxiu CEC.

dels concertistes mossèn Florensa i Josep Güell, piano i violí, respectivament.

També es van projectar unes fotografies de l'Alt Pallars, originals del gran excursionista i geòleg Lluís Marià Vidal, soci del Centre Excursionista de Catalunya, que foren comentades per mossèn Joaquim Granda.

Per finalitzar, fou llegida una oda a Verdaguer, original del pare escolapi Carles Perelló, i el senyor rector, Dr.

Cabot, parlà als concurrents amb unes sentides paraules adreçades a la societat que s'acabava de constituir.

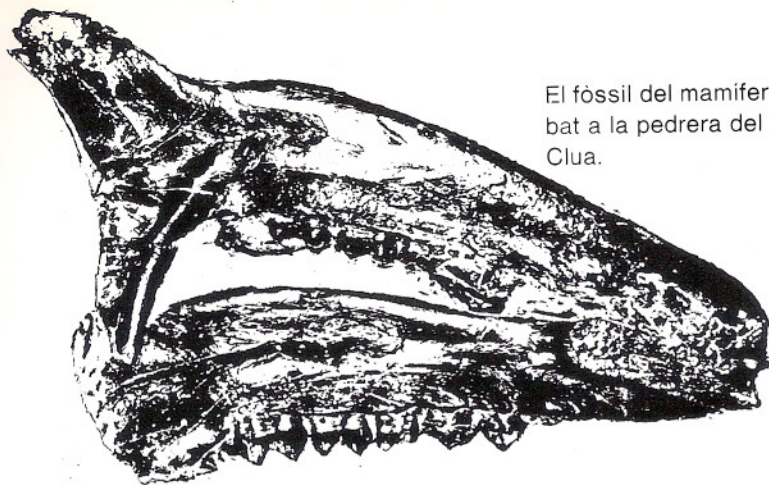
Aquest Centre es dividia en set seccions: la de Zoologia - Botànica - Geologia, la d'Arquitectura i Arqueologia, la d'Història i Geografia, la de Numismàtica i Filatèlia, la de Literatura i Folklore, la de Fotografia i Dibuix i una de Música. Com totes les entitats d'aquesta mena, pretenia formar una biblioteca i, amb els objectes recollits fruit de les seves recerques, un museu.

L'any 1908 Francesc Clua, en un article publicat en el *Butlletí del Centre Excursionista de Lleida*, s'estén en consideracions en les quals es poden endevinar els anhels científics i patriòtics que guiaven els nostres primers excursionistes, diu així:

"... pera demostrar lo que podem fer tots dins del Excursionisme, y al ensemps provar, que pera entrar á formar part de dits Centres de cultura, no's necesita mes, que una bona voluntat y molt amor á nostra terra, puig tots podem portar nostre granet d'arena al desvetllament científich, artístich, literari y en conseqüència polítich de Catalunya..." (19)

La seva primera sortida tingué com a objectiu la visita als monuments històrics de la veïna població de Bellpuig, en la segona van anar a les pedreres del Talladell a la recerca de fòssils. En seguiren d'altres per a visitar els monuments més interessants de la comarca, com també excursions de caire paleontològic. No crec que en les seves sortides s'allunyessin gaire de la comarca.

19. BUTLLETÍ DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE LLEIDA, núm. 5, maig, 1908, pàg. 6 (Francesc Clua).

El fòssil del mamífer *Brachyodus Cluai* trobat a la pedrera del Talladell per Francesc Clua.

No m'ha estat possible de conèixer on tenien la seu social, però podria ser que no en tinguessin; probablement es reunien en el domicili particular d'un dels socis. Quan es feia un acte social utilitzaven una aula del Col·legi dels pares escolapis. A l'Escola Pia, Francesc Clua donà conferències de paleontologia i geologia i Francesc Serés i mossèn Joan Pintó, d'història i geografia comarcal.

En una de les sortides a les pedreres del Talladell, Francesc Clua va trobar un fòssil, resta d'un mamífer, una peça interessant que dissortadament avui dia es troba al Museu Britànic de Londres. Com a homenatge al naturalista targari va ser denominat amb el seu cognom: "*Brachyodus Cluai*".

Com que he trobat poca informació d'aquest grup, no he pogut aclarir quants anys actuaren, però en una visita que els socis del Centre Excursionista de Lleida varen fer a la vila de Verdú pel mes de juny del 1908, en el seu pas per Tàrrrega foren rebuts en nom del Centre Excursionista per Francesc Clua, això demostra que almenys fins aquest any encara actuaven, de tota manera, crec que no tingué una vida gaire dilatada.

Després d'aquesta primera societat ex-

cursionista s'obre un llarg parèntesi on a Tàrrrega no hi ha notícies de cap entitat, però és de creure que esporàdicament i per iniciatives de caire particular es va fer alguna sortida.

L'any 1917 ve a Tàrrrega l'escolapi Bernat Noguera, un gran afeccionat a l'arqueologia. Sota el seu mestratge es fan diverses sortides per efectuar prospeccions arqueològiques i recollir fòssils. El castell del Mor fou visitat repetides vegades i amb el material recollit es va formar dins de l'Escola Pia un petit museu que hi restà fins a la desfeta de l'última guerra civil.

En aquest període no es constitueix cap entitat, però en aquestes sortides que organitzava el pare Bernat, ben segur que un estol d'alumnes de l'escola l'acompanyaven i se'ls despertava un interès idèntic al que tenien molts excursionistes d'aleshores.

L'any 1922 el pare Bernat marxa de Tàrrrega, però hi queda la col·lecció arqueològica inici del museu targari.

Ja el 1925 hi ha notícies de sortides de caire excursionista que s'organitzaven a la ciutat, però és l'any 1927 que veritablement es formà un nou grup excursionista.

GRUP EXCURSIONISTA DE L'ATENEU

El capdavanter d'aquest grup era el pare Rimblas, de tan grat record a Tàrraga. Aquest escolapi era un gran coneixedor de les plantes medicinals i un especialista en apicultura.

A la sala d'assaigs de l'orfeó, i organitzada per la Secció de Civilitat, el 3 d'abril del 1927 es convoca una reunió de socis amb el fi de formar un grup excursionista dins l'Ateneu.

Va prendre la paraula el pare Rimblas per encoratjar la joventut a formar una secció excursionista. I, vist l'entusiasme d'aquells moments, es constitueix la primera junta, que era formada per Marià Clua, Miquel Martí, Josep Mª Vidal, Anton Roca i Prats, i un membre de la junta de la Secció de Civilitat.

A aquesta novella junta, li fou encarregada la redacció del reglament que hauria de seguir la nova secció excursionista. A més de la Secció d'Excursions tenia una Subsecció de Fotografia.

En aquella reunió també es decidí que la setmana següent es portaria a terme la primera excursió amb aquest itinerari: Tàrraga, el Talladell, la Mora, Fonolles i Tàrraga.

En la mateixa època d'aquesta secció excursionista de l'Ateneu es formà una altra associació que s'anomenà GRUP EXCURSIONISTA SOLTERS CLUB.

La seva constitució també és de l'any 1927. Els seus projectes inicials eren fer excursions d'alta muntanya, al Pirineu, com també per la costa. Aquest grup va fer algunes sortides per la comarca, i amb cotxe a la costa. Sembla que fou més aviat informal i no tardà gaire a desaparèixer.

El que es formà a l'Ateneu tingué una

vida una mica més llarga (uns dos anys). Van fer diverses excursions matinals per la comarca i, a partir de finals del 1927 i tot el 1928, van fer diverses visites al castell de Mor, on, com ja havia fet el grup dirigit pel pare Bernat Noguera, es portaren a terme prospeccions arqueològiques en el poblat ibero-romà, sota la direcció del pare Rimblas; el material obtingut passà a augmentar la col·lecció de l'Escola Pia.

Aquest grup excursionista també va fer alguna sortida amb autocar. Els actes i les excursions eren anunciats a la revista local *Crònica Targarina*.

GRUP EXCURSIONISTA TÀRREGA

El 20 d'abril del 1929 es constitueix el GRUP EXCURSIONISTA TÀRREGA, com l'anterior també a l'Ateneu. A les onze del matí del dia esmentat es reuniren diversos socis de l'Ateneu interessats a formar un nou grup excursionista.

A més de fer excursions (més aviat de caire cultural) també volien fer revivre la biblioteca i incrementar les col·leccions del museu que, segons deien, estava una mica abandonat.

A la reunió fundacional s'acordà fixar la quota pels associats a cinquanta cèntims, però gràcies a l'entusiasme, els inscrits pagaren voluntàriament una pesseta mensual.

La junta del Grup Excursionista Tàrraga era formada per Jaume Novell, president; Anton Roca, vicepresident; Anton Petit, secretari; Tomàs Ros, tresorer; i Salvador Albareda, Anton Burgués i Anton Vidal, vocals.

Tampoc no tenien portaveu propi, i els actes i les excursions eren anunciats a la premsa local.

Entre les sortides que es van portar a terme cal destacar les fetes a Granyena, Bellpuig, Lleida i Montserrat. També s'organitzaren actes per les diades de Sant Jordi i la Mare de Déu de Montserrat, juntament amb el Foment de la Sardana.

Tenien una Secció de Cinema a la sala d'assaigs de l'Ateneu es projectaren algunes pel·lícules i s'organitzaren conferències de temes excursionistes. Una de les més destacades fou la que pronuncià el dia 2 de març del 1930 Josep Mª Batista i Roca amb el tema "Orientacions d'Excursionisme". Aquest líder excursionista fou un dels introductors a Catalunya de l'escoltisme i fundador de l'agrupació Palestra, entitat nacionalista constituïda a Barcelona l'any 1930, i pretenia l'educació integral de la joventut catalana.

Els anys que van del 1930 fins al 1936 foren de molta activitat cultural al país, i Tàrraga no queda pas gens enrera del tarannà general. Es formaren diverses entitats que tenien com a fi l'agrupació de la joventut per a la seva educació, i en quasi totes es practica l'excursionisme. A Tàrraga tenim PALESTRA i els FEJOCISTES (Federació de Joves Cristians de Catalunya), moviment juvenil catòlic, promogut per Albert Bonet i Marrugat i constituït a Barcelona el 1931. Tenia un arrelat sentit català i, sota el lema "Catalunya serà cristiana o no serà", arribà a tenir una implantació realment important al Principat (el juliol del 1936 els joves inscrits arribaren a uns catorze mil).

Aquests dos moviments tingueren a Tàrraga la seva secció excursionista.

Però l'únic centre excursionista no lligat a cap moviment juvenil fou el GRUP

EXCURSIONISTA O ARA O MAI, que fou el que va portar una activitat muntanyenca més destacada a la ciutat en aquells anys d'abans de la guerra.

PALESTRA A TÀRREGA

A finals del 1930 la revista *Crònica Targarina* publicà un article signat per Antoni Morgui, en el qual es refereix la conveniència de formar una delegació de Palestra a Tàrraga, suggerint que en podrien formar part les societats ja existents de Foment de la Sardana, l'Associació Protectora de l'Ensenyament Català, la Biblioteca Popular i el Grup Excursionista Tàrraga.

El jove Antoni Vidal, assabentat per la premsa barcelonista de la constitució de Palestra, baixa a Barcelona a parlar amb Batista i Roca i junt amb un grup d'amics formen una delegació a Tàrraga. El 8 de febrer del 1931, en el teatre de l'Ateneu, es constitueix l'esmentada delegació. En aquest acte s'adreçaren al nombrós públic assistent, que omplia la sala, Antoni Vidal, Ambrós Carrion, Rafael Cardona i Josep Gual i Montardit.

La primera junta va ser formada per Antoni Vidal i Sastre, president; Ramon Villeró i Campabadal, secretari; Francesc Pont i Gispert, tresorer; i Fermí Cucurull, Ramon Ribelles, Ramon Puiggròs i Josep Mª Vidal, vocals.

Escut de Palestra.

El local social inicialment fou en el carrer Agoders, 39, baixos, i la quota mensual era d'una pesseta.

Palestra desplega una important activitat cultural, com l'organització de cursos de català, de disseny industrial, de fotografia, de declamació. Portà a terme exposicions, com la dels artistes targarins, que tingué una gran acceptació. Durant l'any 1931 es porten a cap uns quaranta actes culturals.

Formà una biblioteca i un temps després va muntar un gimnàs en un local de can Cantons al carrer Governador Padules (com a anècdota cal dir que el material instal·lat va costar 500 pessetes). Palestra arribà a tenir a Tàrraga uns cent cinquanta socis.

Posteriorment es traslladà al primer pis de l'Ateneu vell (on actualment hi ha la cafeteria de l'Ateneu), on estigué en actiu fins a la seva dissolució a finals del 1934. Però fins a l'agost del 1935 no quedà definitivament liquidat.

SECCIÓ D'EXCURSIONISME I GIMNÀS DE PALESTRA

El diumenge següent de l'acte d'inauguració de Palestra, a la sala d'assaigs de l'Orfeó es fa una reunió del GRUP EXCURSIONISTA TÀRREGA i els responsables d'aquella organització, amb el fi d'arribar a un acord per la integració del Grup dins de Palestra.

S'arribà a tal acord i el Grup Excursionista formà la Secció Excursionista, on posteriorment s'integren els gimnastes.

En un principi es portaren a terme diverses excursions matinals per la comarca, amb una participació realment nombrosa (en algunes arribaren a ser trenta) però més endavant ja van fer sortides de tot el dia, a Sant Llorenç de

Munt, a les Muntanyes de Prades, a Camarasa, al Montsec, a Montserrat, i, a l'estiu, es va dur a terme una acampada a la cala de Santa Cristina, a Blanes.

Però les dues sortides de més envergadura d'aquest grup va ser l'intent de travessia del Cadí i l'acampada a l'estany Gerber, no gaire lluny del port de la Bonaigua.

En la travessia de la serra de Cadí, sortiren de Martinet de Cerdanya i pujaren al refugi Cèsar August Torras -on dormiren-, amb la intenció d'arribar a Josa de Cadí, però la neu, que segons el cronista de l'excursió arribava al metre i mig de gruix en el refugi, va fer desdir als excursionistes, que retornaren a Martinet.

Una altra de les activitats destacables de la Secció Excursionista de Palestra, és la col·laboració a la Crida del Foc que s'organitzà el 8 d'abril del 1933 a mitjanit, en commemoració del centenari de la Renaixença.

Es van encendre fogueres en molts cims destacats del Principat.

El grup de Tàrraga va encendre una gran foguera al cim de la serra de Sant Eloi, on a mitjanit es congregaren més de cinc-centes persones. Aleshores, es va llegir una endreça a tots els assistents i tot seguit l'Orfeó Nova Tàrraga va interpretar "La Balanguera", "L'arbre sagrat" i "Els Segadors". Des de dalt de Sant Eloi es podien veure altres fogueres: al Pilar d'Almenara, cap a Ponts, al Montsec i en direcció a Cervera.

ELS FEJOCISTES

(Federació de Joves Cristians de Catalunya)

Aquesta organització tenia com a objectiu agrupar la joventut cristiana a Cata-

Escut dels Fejocistes.

lunya, però com en moltes de les entitats on s'aplegava la joventut es formà una secció excursionista.

Algunes de les sortides que organitzaren eren per propagar els postulats de l'organització, però d'altres tan sols foren pel goig de fruir de la natura.

S'inicià a Tàrraga a mitjan 1933, amb la formació del grup 235 HORIZONS i van tenir distintes seccions: Ping-pong, Escacs, Excursionisme, Teatre i Cercle d'Estudis Teològics.

Les excursions que van portar a terme eren matinals, en una gran part per la comarca, però també s'allunyaren fins al Montsant, les Muntanyes de Prades i Sant Llorenç del Munt.

A finals del 1935 un grup d'uns trenta fejocistes van pretendre associar-se amb l'AGRUPACIÓ ESPORTIVA TARGARINA, fundada en aquells temps, però no arribaren a un acord.

Aquest grup deixa de fer activitat l'any 1936.

GRUP EXCURSIONISTA O ARA O MAI

Cap a l'any 1931 un grup d'amics que es trobaven com la majoria del jovent targari a les voltes del carrer Cervera o al Pati, van decidir fer excursions a peu per a conèixer la comarca. Cervera, tot pujant pel Reguer, el santuari de la

Bovera i el castell de l'Ofegat foren objectius d'aquestes caminades. Així van passar dos anys fins que pel juliol del 1933 formaren una entitat excursionista que anomenaren GRUP EXCURSIONISTA O ARA O MAI.

Aquest grup va portar a terme una important activitat excursionista i visità molts indrets del Principat.

La junta era formada per Timoteu Pomés, president; Miquel Alterachs, tresorer; Jaume Vilapriño, secretari; i Ramon Pont i Josep Foguet, vocals.

A més de fer excursions, tenia una Secció de Fotografia i Cinema, amb laboratori propi, com també una petita biblioteca bàsicament excursionista.

Com totes les entitats excursionistes, tenien el seu banderí. Els actes i les excursions que organitzaven eren anunciats en les revistes locals *Crònica Targarina* i *Acció Comarcal*.

Havien arribat a ser uns trenta socis, que pagaven una pesseta mensual, que es distribuïa així: tres rals per a l'entitat i un ral per al fons propi (aquest fons propi, particular de cada soci, era utilitzat per a pagar-se el viatge de les excursions en cas de no tenir diners). La seu social, on es reunien cada divendres al vespre, era al carrer Agoders, 13, entresol.

Eren socis del O Ara o Mai: Manuel Salas, Francesc Puiggené, Pere Marsol, Joan Martorell, Frederic Escusol, Magí

G. E. "Oaraomai"

Escut del Grup Excursionista O Ara o Mai.

Baixant de l'Aneto. Timoteo Pomés, Manuel Salas i un company del Centre Excursionista de Sabadell. Agost, 1934.
Foto: Manuel Salas.

Serra, Francesc Mateu, Josep Foix, Joan Costa "Joanico", Josep Palma, Martí, entre altres.

El material de què disposaven era de fabricació pròpia, els grampons i piolets eren forjats a mà per Timoteu Pomés; les motxilles, les feien els basters; seguint les instruccions d'una revista, Miquel Alterachs i Frederic Escusol construïren una tenda de vuit places, que fou muntada per primer cop al santuari de la Bovera. Per a desplaçar-se utilitzaven el tren, però en segons quines excursions llogaven un taxi en el garatge Esport, un Fiat, model "Ardita", conduït pel senyor Serra, on s'entaforaven de vuit a nou passatgers.

La majoria de diumenges sortien o bé el matí o tot el dia, i els dies feiners, al vespre, quan tenien previst fer alguna excursió llarga, sortien a "fer cames" per la rodalia de Tàrraga.

Entre els molts indrets que van visitar podem esmentar: la serra de Mont-roig (cova del Tabac), en diverses sortides

van recórrer tot el Montsec; les Muntanyes de Prades; el Montsant, on van fer pràctiques d'escalada; el molí de la Roda (fons de l'Anoia); Sant Llorenç del Munt, on van haver de dormir al ras perquè els estadants del monestir de la Mola no els van deixar entrar a la pallissa (els van dir que un altre grup d'excursionistes, que hi havia passat la nit havia deixat a la palla una agulla i la mula en menjar-se-la s'havia mort); Montserrat; el Boumort; el Cadí, amb neu, on assoliren el cim culminant: el puig de la Canal Baridana.

També van fer acampades, com la d'Espot, des d'on pujaren als estanys de Peguera i al de Sant Maurici; també intentaren l'ascensió als Encantats, però la neu els en va fer desdir.

La sortida més rellevant que efectuaren va ser l'acampada de vuit dies, de l'11 al 19 d'agost del 1934, a l'alta vall de Llosars. Assoliren el pic de vall Hiverna, el pic Russell, el Margalida, la cresta de les Tempestats, la Maladeta i, el 14 d'agost, l'Aneto. A aquest últim cim, hi pujaren Manuel Salas, Marcel Giró, del C.E. de Catalunya, i un membre del C.E. de Sabadell. Timoteu Pomés, que també els acompanyava, no va poder arribar al cim perquè pujant es va trobar malament.

Moltes de les sortides eren aprofitades per a visitar coves.

Per què us feu una idea de les activitats portades a terme pel grup, copio la memòria que presentaren el maig del 1935, dos anys després de la constitució:

- Es portaren a terme 26 excursions, sense comptar les sortides matinals, a les quals van assistir un total de 190 excursionistes.

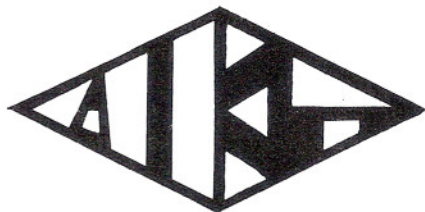
- A la biblioteca es llegiren 93 llibres (36 d'excursionisme).

En Manuel Salas del Grup Excursionista O Ara o Mai, amb l'Aneto a segon terme. El primer targari que puja a l'Aneto el 14 d'agost del 1934. Foto: Timoteo Pomés.

Per acabar la crònica d'aquest grup, us transcriu una part de l'article que es publicà el gener del 1934 a la revista *Crònica Targarina* que ens farà comprendre els objectius del Grup Excursionista O Ara o Mai:

La nostra principal intenció després d'atendre tot el que fa referència a l'excursionisme, està concentrada a la formació d'un grup de muntanyencs i acampadors, la missió dels quals serà la propagació de l'excursionisme a les nostres contrades, així aconseguirem la fomentació d'un esport tan sà i saludable i poder conèixer els més bells indrets de la nostra Catalunya, honorant la pròdiga Natura. (20)

Escut de l'Agrupació Esportiva Targarina.

AGRUPACIÓ ESPORTIVA TARGARINA

El primer dia de l'any 1936 s'inauguren els locals de l'AGRUPACIÓ ESPORTIVA TARGARINA, entitat que aplegava diferents grups esportius de la ciutat. Eren al primer pis de l'antic Ateneu, on anteriorment havia estat PALESTRA. El GRUP EXCURSIONISTA O ARA O MAI també s'integrà dins de l'Agrupació, formant la Secció Excursionista. A més de la d'Excursionisme, hi trobem la de Futbol (els de la PENYA JOVENTUT), d'Atletisme, de Ping-Pong, de Ciclisme, d'Escacs i de Gimnàs. També es va parlar de formar la Secció de Vols a Vela.

Cada secció tenia el seu delegat a la junta de l'Agrupació; per la d'Excursionisme fou nomenat Francesc Setó, que no acceptà el càrrec.

Amb motiu de la inauguració dels locals es va fer una exposició de les activitats de les distintes seccions.

La d'Excursionisme aportà guies, llibres, fotografies, màquines fotogràfiques i de cinema, i el seu laboratori fotogràfic.

Aquesta exposició fou molt visitada.

20. CRÒNICA TARGARINA, núm. 648, gener, 1934.

L'article es titula *PER QUÈ CAL PRACTICAR L'EXCURSIONISME* i el signa el component núm. 9 del Grup Excursionista O ARA O MAI. Les cròniques que periòdicament apareixien en aquesta revista sempre eren signades amb el nom del grup i un número, que corresponia al soci que l'havia escrit.

Dins de l'Agrupació, el Grup Excursionista O Ara o Mai va continuar fent activitats: acampades, excursions, projeccions de cinema de divulgació excursionista, fins que, el juliol del 1936, com moltes de les societats esportives i recreatives del país, deixà d'existir pels motius que tots coneixem.

L'EXCURSIONISME EN TEMPS DE LA POSTGUERRA

Molt llarg fou el parèntesi a la ciutat de Tàrraga abans del ressorgiment de l'excursionisme de la postguerra.

Sota el control rigorós a què fou sotmès el país després de la desfeta, no hi havia pas camp adobat perquè es constituïssin societats culturals, recreatives o esportives. Tan sols els moviments creats per l'Estat que sorgí d'aquella guerra tenien camp lliure per a les seves activitats.

És a finals dels anys cinquanta quan a Tàrraga hi ha un inici d'organització d'un grup no lligat amb els estaments oficials d'aleshores.

No era pas excursionista, però influí molt positivament per a la formació d'un grup a la ciutat: fou l'inici del moviment escolta.

L'ESCOLTISME A TÀRREGA

A finals de l'any 1958 tres noies: Teresa Castellví, Ramona Niubó i Mª Glòria Martí decidiren formar un grup escolta.

Totes tres eren de l'ESBART ALBADA, i el qui n'era director, Francesc Pera i Serra, va engrescar diversos joves a organitzar-se per formar un Agrupament.

Aquestes noies assistiren a diferents

campes escoltes i pel juny del 1959 formaren l'AGRUPAMENT MESTRE GÜELL.

Posteriorment, un grup de nois, també de l'Esbart, aficionats a l'excursionisme, formen l'any 1960 l'AGRUPAMENT ROGER DE LLÚRIA.

Els escoltes arribaren a tenir, els anys 1967-68, 260 membres.

L'any 1982 els dos Agrupaments es fusionaren.

A més de les activitats pròpies de tota agrupació escolta, sortien a muntanya, on feien una gran part de les seves activitats. En diverses ocasions han acampat al Pirineu, i han assolit el Montardo, el Besiberri, el Mont Perdut i altres cims.

Cap a l'any 1967, Ramon Reynal, Francesc Andreu i Mateu, i Gabriel Balcells, que havien fet amistat dins de l'Agrupament, i Antoni Boleda, sortien a fer pràctiques d'escalada, engrescats per Ramon Reynal, que havia fet un curs de iniciació a Terrassa, on estudiava.

Això fa que, al cap d'uns dos anys, el 1969, decideixin de formar un grup excursionista.

A l'efecte Antoni Boleda i Gabriel Balcells van a visitar el president del CLUB NATACIÓ, Francesc de Pàdua Salvador, i li exposen els seus propòsits d'entrar a formar part del Club Natació i constituir-hi una Secció Excursionista.

Per part de la junta de l'esmentat club tot foren facilitats. Els van dir que els seus estatuts ja tenien previst aquest cas, i ells mateixos es preocuparen d'anar a cercar un projecte d'estatuts a la FEDERACIÓ CATALANA DE MUNTANYISME, a fi de tirar endavant la nova secció.

A la mateixa època, dins del CENTRE COMARCAL DE CULTURA hi ha un

Escut de la Secció Excursionista del Centre Comarcal de Cultura.

grup de socis, amb Pere Roig com a capdavanter, que també volen formar una secció excursionista (això succeïa cap a finals del 1969) i sol·liciten a la Federació informació per a inscriure's. En arribar les dues sol·licituds, la Federació va al·legar que en una població com Tàrraga creia convenient l'agrupació de tots els excursionistes en una sola entitat. Això va fer que els dos grups que havien fet gestions per separat (val a dir que ni els uns ni els altres no estaven assabentats de les gestions de l'altre grup), s'agrupessin per formar tan sols una entitat.

Els quatre nois que pretenien unir-se al Club Natació decidiren integrar-se al Centre Comarcal de Cultura.

Es van dur a terme diverses reunions en els locals del Centre Comarcal de Cultura entre tots els grups que a Tàrraga podien tenir un interès per la formació d'un centre excursionista: antics escoltes, el grup de colònies, grups d'esplai, antics membres del Grup Excursionista O Ara o Mai, socis del CCC, etc.

Pel maig del 1970 presentaren a la Federació Catalana de Muntanyisme la sol·licitud d'ingrés, i el 8 de juny eren inscrits a la Federació com a SECCIÓ EXCURSIONISTA DEL CENTRE CO-

El grup d'escalada de l'Agrupació Excursionista de l'Urgell sempre ha estat molt actiu. Via Tàrraga, Montsec de Rúbies.

MARCAL DE CULTURA, però vista l'antiga tradició del Grup Excursionista O Ara o Mai, en els impressos del nou grup excursionista, hi figurava aquest nom. La seu social era al carrer de les Piques, 1.

Entre els dos grups que en un principi van intentar formar un grup excursionista hi havia algunes diferències: els del Club Natació practicaven un excursionisme més aviat esportiu i els del CCC, cultural.

La primera junta va ser formada per Carme Serra presidenta, Pere Roig, secretari, i Ramon Anglís, vocal.

En un principi es portaren a terme diferents excursions de caire cultural per la comarca, com també diverses sortides d'escalada pel Pre-pirineu i el Pirineu.

Com a activitats més destacades dins de l'escalada cal recordar que, pel març del 1971, Gabriel Balcells, Francesc Andreu i Ramon Reynal obren la via Bielo a la Punta Víctor, a Camarasa. L'any 1973 Ramon Reynal participa en l'expedició que organitza el Centre Excursionista de Terrassa a Groenlàndia. I el 2 de novembre del 1974, Gabriel Balcells i Ramon Reynal obren el primer itinerari de la Roca dels Arcs, la via Tàrraga. Aquesta paret arriba als 250 metres d'altitud en l'extrem oriental del Montsec de Rúbies. Una paret que, a partir d'aquella data, ha esdevingut clàssica dins el món de l'escalada.

També es fan diferents itineraris excursionistes pel Montsec i el Pirineu. Com a actes podem esmentar el primer pessebre que pel desembre del 1972 es portà a la cova del Gel, situada al vessant nord del Montsec. Sota l'organització de la Secció Excursionista del Centre Comarcal de Cultura O Ara o Mai el 4 de març del 1974 se celebrà la primera Festa de l'Arbre a Muntanya de les Terres Lleidatanes, en el terme municipal d'Alentorn, on assistí una bona representació de les entitats excursionistes de les comarques de ponent. El desembre del 1974 es portà el segon pessebre, aquest cop al massís de Sant Honorat, en el terme de Peramola. I el 27 d'abril del 1975 organitzen la VI Marxa de Regularitat Provincial, amb un itinerari per la serra d'Aubenç i el massís de Sant Honorat. A l'estiu del 1979, Francesc Andreu i Gabriel Balcells aconseguiren fer l'ascensió al Montblanc; arribaren al cim a les sis del matí del 7 d'agost. Una fita important de l'excursionisme targari. Després de tres anys d'haver-se constituït la Secció Excursionista, n'és elegit president Ramon Franquesa, Pere Roig

Control de la Marxa de Regularitat Provincial. 27 d'abril del 1975 al massís de Sant Honorat. Foto: Ramon Franquesa.

continua essent el secretari i Gabriel Balcells el vocal.

Per aquesta època el Centre Comarcal de Cultura és admès a l'INSTITUT D'ESTUDIS ILERDENCIS, com a delegació. Però el CCC no podia tenir com a secció el grup excursionista, perquè la legislació vigent no ho permetia. En cas de continuar com a secció, els excursionistes targarins quedaven al marge de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya.

Per això un grup de socis decidiren formar un nou grup dins el Centre Comarcal de Cultura, però com a entitat pròpia i, en marxar aquest grup, la Secció Excursionista del CCC pràcticament quedà dissolta.

A aquesta nova entitat, volien donar-li un àmbit comarcal i, per aconseguir-ho, a l'hivern de 1979 es van fer unes projeccions de diapositives de muntanya en diferents pobles de la comarca, a fi d'aplegar tots els interessats.

El 12 d'abril del 1980 es dissol -i deixa

Escut de l'Agrupació Excursionista de l'Urgell.

de pagar a la Federació- la Secció Excursionista del Centre Comarcal de Cultura O Ara o Mai, i pel juliol es constitueix l'AGRUPACIÓ EXCURSIONISTA DE L'URGELL.

Les activitats continuen i, pel mateix juliol, Ramon Llinàs i Gabriel Balcells fan l'ascensió al Mont Rosa, als Alps suïssos.

La primera junta de l'Agrupació va ser formada per Gabriel Balcells, president; Antoni Saltiveri, vice-president; Ramon Llinàs, secretari; Miquel Torres, tresorer; i Jaume Llanes i Eva Farré, vocals del butlletí; Ramon Franquesa, d'excursionisme i alta muntanya; Angel Serna, d'escalada; i Francesc Andreu, d'esquí. Com a entitat que intentava d'aplegar els

V Aplec Excursionista dels Països Catalans, al Montsec de Rúbies. Foto: Ramon Franquesa.

excursionistes de la comarca pretenia organitzar un consell d'Agrupació, que no era res més que el grup dels representants de totes les poblacions on hi havia una delegació.

Tenia delegacions a Agramunt, Anglesola, Bellpuig, Castellserà, la Fuliola, Ivars d'Urgell, Tornabous, Verdú i Tàrrrega. En principi es van fer reunions rotatives, cada mes en un poble, però no va donar resultat i finalment es reuniren cada dimarts (que més tard es canvià per dimecres) i divendres al vespre a Tàrrrega.

L'Agrupació té grups d'escalada, d'esquí, d'espeleologia, d'alta muntanya, a més de fer tota mena de sortides a diferents nivells, i acampades, i participar en els campaments generals de Catalunya, curses de regularitat i orientació, en fi, en totes les activitats que s'organitzen dins el món excursionista. També es fan activitats amb altres entitats excursionistes de Catalunya.

A l'agost del 1980 apareix el butlletí número 1 de l'Agrupació (tres fulls ciclostilats) que és el primer imprès a Tàrrrega.

S'organitzen periòdicament cursats d'iniciació d'esquí, d'escalada en roca, com també es donen conferències d'espeleologia, escalada, etc.

De l'11 al 13 de setembre del 1981 organitzaren el V Aplec Excursionista dels Països Catalans, a la font del Sitó, al Montsec de Rúbies, on participaren uns sis-cents excursionistes representants de moltes entitats excursionistes, amb una organització magnífica.

Pel desembre del mateix any pugen el tercer pessebre al Mira-Pallars-i-Urgell, al Montsec de Rúbies. A l'octubre del 1981 els locals del Centre Comarcal de Cultura es traslladen provisionalment al

convent dels pares carmelites, a la plaça del Carme, on romanen fins a les acaballes del 1983, quan fineixen les obres de reforma de l'edifici del carrer de les Piques. L'Agrupació també resta durant aquest temps en els locals de l'esmentat convent.

El 18 de desembre del 1981 es legalitza l'Agrupació Excursionista de l'Urgell.

Progressivament van formant una biblioteca excursionista, com també van adquirint material de muntanya: piolets, grampons i tendes.

El 27 de juny del 1982 fan una campanya de promoció de l'Expedició Catalana a l'Everest que organitza el Centre Excursionista de Catalunya, amb una conferència per part dels expedicionaris, amb projecció de diapositives i exposició de material. En el decurs d'aquest acte, l'Agrupació va fer obsequi als expedicionaris d'una reproducció a escala del Monument als Països Catalans d'Andreu Alfaro. Aquesta petita obra d'artesanía fou realitzada per Ramon Llinàs, soci de l'entitat.

Des del desembre del 1982 al maig del 1983 tenen lloc una sèrie d'excursions pel Montsec, organitzades conjuntament amb el Centre Excursionista de Catalunya, Societat d'Amics de la Muntanya, de Tremp, i el Centre Excursionista de Lleida, que donaren una visió general d'aquesta serra.

I arribem a l'estiu del 1983. El butlletí que fins aleshores eren uns fulls ciclostilats, es renova i passa a tenir una presentació més acurada.

A l'agost d'aquest mateix any, dos membres de l'Agrupació, Francesc Andreu i Eloi Saula, assoleixen el Cerví, als Alps, i el 21 del mateix mes Àngel Eroles i Gabriel Balcells obren una nova via al congost del Pas Nou, al Montsec de Rú-

bies, que anomenen via 21 d'agost.

Durant una setmana del març del 1984 s'organitza a la sala Marsà del Centre Comarcal de Cultura una exposició de l'Estudi de la Masia, del Centre Excursionista de Catalunya, amb projecció de diapositives.

Els dies 2 i 3 d'agost del 1984 Francesc Andreu, de l'Agrupació, i dos companys, assoliren el Mont Blanc (4.810 m.) per l'esperó de la Brenva. També aquest estiu Àngel Eroles i dos companys del Centre Excursionista Ponticà varen fer diverses ascensions a Chamonix, i aconseguiren la Petite Aiguille Verte per la via normal i l'aresta les Cosmiques a l'Aiguille du Midi.

I ja som al 1986. Pel maig, Gabriel Balcells i Àngel Eroles fan una estada de cinc dies als Picos de Europa i pugen al Naranjo de Bulnes per la via normal de la cara sud. I, a l'estiu, Àngel Eroles i dos companys visiten altre cop els Alps, on fan diverses ascensions: Dolomites, Piccolissima per la via Cassin-Vitali-Pozzi, Lo Spigolo Giallo per la via Comici, la Grande de Lavaredo per la via Comici-Dimai, el Sass da les Nü, al sud del Tirol per la via Messners, i a Chamonix l'Aiguille du Reigne per la via Vauches-Contamine.

Els dies 26, 27, 28, 29 i 30 de desembre, a l'Institut de Batxillerat de Tàrraga, s'organitza el Parc de Nadal i l'Agrupació hi participa amb la instal·lació d'un rocòdrom on molts joves targarins i de tota la comarca van poder fer pràctiques i sentir l'emoció de l'escalada.

Fins aquí la relació d'actes i excursions més rellevants que ha organitzat l'Agrupació, però cada grup amb la seva especialitat ha fet una activitat constant, que es pot dir que ha omplert tots els dies festius d'aquests últims anys.

El tercer pessebre de l'Agrupació al cim del Montsec de Rúbies. Foto: Ramon Franquesa.